

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobců: **a) D. M.**, **a b) H. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo financí**, se sídlem Letenská 525/15, Praha 1, o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2023, č. j. 10 A 82/2023-117,

t a k t o:

- I. Kasační stížnost v části proti výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2023, č. j. 10 A 82/2023-117, **se zamítá.**
- II. Kasační stížnost v části proti výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2023, č. j. 10 A 82/2023-117, **se odmítá.**
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti v části proti výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2023, č. j. 10 A 82/2023-117.
- IV. Žádný z účastníků řízení **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti v části proti výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2023, č. j. 10 A 82/2023-117.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobci (dále jen „stěžovatelé“) v roce 2013 zaslali žalovanému žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Protože jejich žádosti nebylo vyhověno, podali proti postupu žalovaného stížnost podle téhož zákona. S vyřízením stížnosti ze strany žalovaného nesouhlasili, proto podali dne 16. 5. 2023 u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) správní žalobu.

[2] V žalobě namítali, že jim žalovaný odepřel přístup k informacím a neposkytl je ani při nahlížení do spisu. Městský soud požádali o osvobození od soudních poplatků a navrhli vydání předběžného opatření.

[3] Městský soud posoudil splnění podmínek pro vydání předběžného opatření a podle § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), návrh žalobců usnesením ze dne 3. 7. 2023, č. j. 10 A 82/2023-96, odmítl (výrok I.). Dospěl k závěru, že návrh na nařízení předběžného opatření není dostatečně konkrétní, určitý a srozumitelný, tedy vykazuje formální vady, v jejichž důsledku by navrhované předběžné opatření nebylo vykonatelné.

[4] Co se týká žádosti o osvobození od soudních poplatků, předložili stěžovatelé městskému soudu obsáhlé vyjádření a žalobkyně b) rovněž i vyplněný formulář prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. V tomto prohlášení vypočetla existující příjmy a závazky a uvedla vlastnictví konkrétních nemovitostí. Žádné podklady však městskému soudu nepředložila, pouze uvedla, že další důkazy jsou součástí soudního spisu Obvodního soudu pro Prahu 4 vedeného pod sp. zn. 39 C 146/2015.

[5] Městský soud k tomu uvedl, že stěžovatelé ani jednu z tvrzených skutečností nedoložili. Veškeré skutečnosti o osobních, příjmových či výtěžkových poměrech se tak nacházejí toliko ve stavu tvrzení. Městský soud dále specifikoval, které rozhodné informace nebyly ze strany stěžovatelů doloženy. Konstatoval dále, že tvrzené údaje neposkytují logický, úplný a ucelený obraz o poměrech žalobců, a proto dospěl k závěru, že věrohodně neprokázali, že nemají dostatečné prostředky. Žádost stěžovatelů o osvobození od soudních poplatků tudíž městský soud shora uvedeným usnesením č. j. 10 A 82/2023-96 zamítl (výrok II.).

[6] Následně vyzval městský soud stěžovatele k zaplacení soudního poplatku, což stěžovatelé učinili – soudní poplatek každý zvlášť s využitím kolkových známek (ve výši 2 000 Kč) zaplatili, a to dnem 17. 7. 2023, kdy tiskopisy s kolkovými známkami předali k poštovní přepravě. Tyto tiskopisy byly městskému soudu doručeny dne 18. 7. 2023, přičemž současně se zaplacením soudního poplatku stěžovatelé – podáním datovaným dnem 16. 7. 2023 (a doručeným městskému soudu společně s tiskopisy s kolkovými známkami dne 18. 7. 2023) – opětovně požádali o osvobození od soudního poplatku z důvodu nepředvídatelné změny okolností. Městský soud tuto žádost v záhlavím uvedeném usnesením č. j. 10 A 85/2023-117 zamítl – výrok I. Tvrzení stěžovatelů totiž shledal nevěrohodnými a neprokázanými. Stěžovatelé podle městského soudu svá tvrzení nijak nedoložili a zároveň z jimi předložených údajů vyplývá, že jejich výdaje převyšují jejich příjmy, aniž by byť jen naznačili zdroj hrazení tohoto rozdílu. Zároveň městský soud výrokem II. napadeného usnesení vyzval stěžovatele k doplnění náležitostí žaloby ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. ve spojení s § 84 odst. 3 písm. b) a c) s. ř. s., tedy vylíčení rozhodujících

pokračování

skutečností, v nichž měl spočívat tvrzený nezákonný zásah žalovaného, a označení důkazů, jichž se stěžovatelé dovolávají.

[7] Dlužno dodat, že proti předchozímu usnesení městského soudu č. j. 10 A 82/2023-96 stěžovatelé současně brojili kasační stížností, kterou Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 12. 9. 2023, č. j. 6 As 206/2023-20, v části směřující proti nevydání předběžného opatření (výrok I.) odmítl a v části týkající se neosvobození od soudních poplatků (výrok II.) zamítl.

II. Kasační stížnost

[8] Proti posléze vydanému usnesení č. j. 10 A 85/2023-117 brojí stěžovatelé nyní projednávanou kasační stížností ze dne 14. 8. 2023. Nesouhlasí s výrokem městského soudu, kterým byla zamítnuta jejich (opětovná) žádost o osvobození od soudních poplatků. Podle stěžovatelů je takový postup nezákonný, respektive dokonce protiústavní, a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud toto usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k novému projednání. Konkrétně stěžovatelé uvádějí, že napadené usnesení představuje flagrantní nesoulad s ústavně garantovanými právy a dochází jím k zásahu do absolutních práv žalobců. Žádným způsobem však nespecifikují, jak k tomuto zásahu mělo dojít a v čem spatřují nezákonnost a protiústavnost napadeného usnesení. Podáním ze dne 26. 8. 2023 stěžovatelé vznesli námitku podjatosti proti „soudcům různých senátů kasačního soudu“ a zároveň zpochybnili nezávislost soudců obecných soudů pomocí množství nesouvisejících argumentů. Ve vztahu ke kasační stížnosti samotné pak žádnou další argumentaci nedoplnili.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost byla podána včas. Ohledně otázky placení soudního poplatku a splnění podmínky podle § 105 odst. 2 s. ř. s. v podobě povinného zastoupení stěžovatelů advokátem Nejvyšší správní soud uvádí, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského, resp. městského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovatelům poplatková povinnost; srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS. Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je, zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost tudíž Nejvyšší správní soud nepožadoval.

[10] Z uvedeného usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu současně plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již bylo uvedeno výše. V daném případě tak ani podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem splněna být nemusí, a Nejvyšší správní soud tedy zastoupení advokátem nepožadoval.

[11] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k posouzení kasační stížnosti a přezkoumal napadené usnesení městského soudu vázán rozsahem a důvody, které uplatnili stěžovatelé, přičemž dospěl k následujícím závěrům.

[12] Stěžovatelé podali kasační stížnost proti usnesení městského soudu v celém rozsahu, tedy proti všem jeho výrokům. Výrokem I. městský soud zamítl žádost o osvobození od soudních poplatků. Výrokem II. pak vyzval stěžovatele k odstranění vad žaloby.

[13] Proti výroku I. napadeného usnesení je kasační stížnost přípustná. Co se týká výroku II. napadeného usnesení (výzvy k odstranění vad žaloby), jedná se o výrok, kterým se upravuje vedení řízení (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 2. 2012, č. j. 1 As 13/2012-12), a tedy je proti němu kasační stížnost v souladu s § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřipustná.

[14] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků; přiznat úplné osvobození lze jen výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody. Dospěje-li soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[15] Účelem institutu osvobození od soudních poplatků, potažmo ustanovení zástupce, je ochrana práv účastníka řízení, pokud by mu mohla vzniknout vážná újma na jeho právech pro nedostatek finančních prostředků, který by mu bránil účinně chránit svá práva v řízení před soudem. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu. Navrhovatel žádající o osvobození od soudních poplatků (resp. ustanovení zástupce) proto musí v první řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady. Důkazní břemeno o tom, že jsou shora uvedené předpoklady splněny, nese navrhovatel (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS, dále usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50). Pokud stěžovatel svou povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.

[16] Nejvyšší správní soud ze soudního spisu zjistil, že argumentace o změně poměrů stěžovatelů v zásadě kopíruje informace obsažené ve formuláři prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 30. 5. 2023, které vyplnila žalobkyně a), a s tím související vyjádření stěžovatelů z téhož dne. Nepřednesli tak žádné důvody, ze kterých by vyplývalo, jakým způsobem se změnily jejich majetkové poměry v mezidobí od vydání usnesení městského soudu ze dne 3. 7. 2023, č. j. 10 A 82/2023-96, do dne 16. 7. 2023, resp. 17. 7. 2023, kdy znovu požádali o osvobození od soudních poplatků z důvodu změny majetkových poměrů. Tyto údaje o poměrech již přitom byly městským soudem shledány nevěrohodnými, což akceptoval též Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 9. 2023, č. j. 6 As 206/2023-20 (viz výše).

[17] Nejvyšší správní soud se tak i v tomto případě ztotožňuje s názorem městského soudu, že tvrzené údaje neposkytují logický, úplný a ucelený obraz o poměrech stěžovatelů. Městský soud správně konstatoval, že informace o osobních, majetkových a výdělkových poměrech stěžovatelů jsou předneseny toliko ve formě tvrzení, aniž by byly jakkoliv věrohodně doloženy. Věrohodnosti tvrzení stěžovatelů pak nepřidává ani jejich chování,

pokračování

když soudní poplatky současně s uvedenou druhou žádostí o osvobození zaplatili. Fakticky tak pouze nesouhlasili s tím, že od povinnosti platit soudní poplatky nebyli osvobozeni, proti čemuž však již brojili předchozí neúspěšnou kasační stížností, a žádným způsobem nedoložili, v čem měla spočívat jimi tvrzená změna okolností. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že městský soud rozhodl správně a v souladu se zákonem, když žádost stěžovatelů o osvobození od soudních poplatků zamítl.

[18] Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší správní soud poznamenává, že ačkoliv podání stěžovatelů z 26. 8. 2023 obecně polemizuje o soudní nezávislosti, konkrétní námitka podjatosti z něho nevyplývá, ani nemíří na soudce 5. senátu jednajícího v této věci. Nejvyšší správní soud se proto tímto podáním nad rámec posouzení kasačních námitek nezabýval.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že neshledal kasační stížnost směřující proti výroku I. napadeného usnesení důvodnou, a proto ji v této části podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[20] Kasační stížnost v části směřující proti výroku II. napadeného usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, Nejvyšší správní soud odmítl jako nepřipustnou podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

[21] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Pokud jde o výrok I. tohoto rozsudku, stěžovatelé v řízení úspěch neměli, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu podle obsahu spisu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly. Pokud jde o výrok II. tohoto rozsudku, platí, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť kasační stížnost byla odmítnuta.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.)

V Brně dne 20. října 2023

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu